

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020

ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

A1.

- 1- ΣΩΣΤΟ
- 2- ΣΩΣΤΟ
- 3- ΣΩΣΤΟ
- 4- ΛΑΘΟΣ
- 5- ΛΑΘΟΣ

B1. Ο Αριστοτέλης προβάλλει τον εθισμό ως τον κυριότερο τρόπο απόκτησης της ηθικής αρετής. Με ποιες εκφραστικές επιλογές το επιτυγχάνει; Να απαντήσετε με αναφορές στο Πρωτότυπο κείμενο που σας δόθηκε.

Στα παρατιθέμενα αποσπάσματα του ηθικού του έργου ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της κατάκτησης της ηθικής αρετής επιθυμώντας να καταδείξει ότι αυτή είναι επίκτητη, άποψη που κυριαρχεί στο Β' βιβλίο του έργου. Έτσι λοιπόν, στο πρώτο απόσπασμα των «Ηθικών Νικομαχείων» του αντλεί επιχειρήματα από το χώρο της πόλης, ενώ στο δεύτερο επιστρέφει - χρησιμοποιώντας αναλογία - στον άνθρωπο. Άλλωστε, το «ἀκρότατον πάντων τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν» είναι σύμφωνα με τον φιλόσοφο η ευδαιμονία –όπως υποστηρίζει στο έργο του αυτό– και αυτή μόνο με την κατάκτηση της αρετής μπορεί να επιτευχθεί από κάθε άνθρωπο.

Πιο αναλυτικά, ο Αριστοτέλης μεταβαίνει από το άτομο στην επικράτεια της πόλης. Εισάγει ένα επιχείρημα ως μαρτυρία που αντλείται από την πόλη, αφού άλλωστε για τον φιλόσοφο υπάρχει στενή σχέση ηθικής και πολιτικής. Το επιχείρημα αυτό αφορά το έργο των νομοθετών (« μαρτυρεῖ δὲ ... πόλεσιν»). Μέλημα τους είναι σύμφωνα με τον φιλόσοφο να κάνουν τους πολίτες αγαθούς μέσω του εθισμού σε ανάλογες πράξεις και συμπεριφορές (« οἱ γὰρ νομοθεταὶ ... ἀμαρτάνουσι »). Αν επομένως οι ηθικές αρετές ήταν ἐμφυτες, όλες οι

ενέργειες των νομοθετών να κάνουν τους πολίτες « καλούς » θα ήταν μάταιες, αφού όλοι θα γεννιούνταν με ή χωρίς αυτές και καμία προσπάθεια δεν θα μπορούσε να μεταβάλει αυτά τα χαρακτηριστικά.

Ωστόσο, ο Αριστοτέλης επισημαίνει ότι κάποιοι νομοθέτες πετυχαίνουν τον στόχο τους και κατορθώνουν να βοηθήσουν τους πολίτες στην άσκηση της αρετής με τον τρόπο που πρέπει, ενώ κάποιοι άλλοι αποτυγχάνουν να ασκήσουν σωστά τους πολίτες στην αρετή. Γι' αυτό, άλλωστε, και τα πολιτεύματα διακρίνονται σε «καλά» και «λιγότερο καλά» (« καὶ διαφέρει ... φαύλης»). Το κριτήριο διάκρισης των πολιτευμάτων σε «καλά» και «λιγότερο καλά» αφορά τον βαθμό επιτυχίας του έργου των νομοθετών. Όσο δηλαδή πιο κοντά στον στόχο τους φτάνουν, να οδηγήσουν τους πολίτες στην ηθική αρετή, και άρα στην ευδαιμονία, τόσο πιο καλό θεωρείται και το πολίτευμα.

Ο Αριστοτέλης συνήθως κάνει διάκριση ανάμεσα στα ορθά πολιτεύματα και τις παρεκβάσεις τους, δηλαδή τις εκτροπές από αυτά. Αυτή τη διάκριση θα τη συναντήσουμε παρακάτω, στις ενότητες από τα «Πολιτικά». Εδώ όμως δεν αναφέρεται σ' αυτό: εδώ προϋποτίθεται ότι ο νομοθέτης επιδιώκει σε κάθε περίπτωση το καλό των πολιτών: απλώς μπορεί να μην έχει πάντοτε επιτυχία στον στόχο του αυτόν. Παρόμοια, σε άλλο γωρίο των Ηθικών Νιγομαχείων, ο Αριστοτέλης κάνει λόγο για νόμο που είναι κείμενος ὀρθῶς και έχει επιτυχία, και για νόμο ἀπεσχεδιασμένον (δηλαδή προχειροφτιαγμένο), που δεν έχει επιτυχία.. Εντύπωση προκαλεί η σειρά των λέξεων στη φράση (« καὶ διαφέρει ... φαύλης »). Η κανονική σειρά θα ήταν (« διαφέρει τούτῳ πολιτεία ἀγαθὴ πολιτείας φαύλης »). Η ανωμαλία αυτή ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι τα κείμενα του Αριστοτέλη αποτελούν προσωπικές του σημειώσεις, που λειτουργούσαν βοηθητικά στο έργο της διδασκαλίας. Είναι λοιπόν εύλογο να παρεισφρέουν κάποια χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου.

Έπειτα, ο δάσκαλος του Μ. Αλεξάνδρου προσθέτει δεύτερο επιχείρημα, με το οποίο αποδεικνύει ότι η αρετή είναι προϊόν εθισμού και η ποιότητά της εξαρτάται από την ποιότητα του εθισμού που την προκαλεί. Επιστρατεύει για το λόγο αυτόν το ζεύγος της «γένεσης» και της «φθοράς». Οι έννοιες αυτές αποτελούν θεμελιώδες αντιθετικό ζεύγος ήδη από τις απαρχές της φιλοσοφικής σκέψης (κι ένα έργο του Αριστοτέλη έχει τον τίτλο Περί γενέσεως καὶ φθορᾶς). Ισχυρίζεται λοιπόν ότι η δημιουργία και ο εκφυλισμός της επίκτητης ιδιότητας προκύπτουν από αντίστοιχους λόγους και ποιότητα εθισμού. Έτσι για συγκεκριμένους λόγους και με την κατάλληλη άσκηση οι άνθρωποι κατακτούν την αρετή και ακριβώς για τους αντίθετους λόγους και με την ακατάλληλη άσκηση η αρετή εκφυλίζεται (« ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν ... φθείρεται »). Ο Αριστοτέλης εννοεί μάλλον μια διαδικασία «δόμησης» και «αποδόμησης» της αρετής ενισχύοντας τη θέση του για τον επίκτητο χαρακτήρα της. Σύμφωνα με τον Μακεδόνα φιλόσοφο η γένεση, η αύξηση, η τελείωση, η παρακμή και έπειτα η φθορά αποτελούσε μία φυσική διαδικασία μονόδρομη για κάθε ον. Αυτή, λοιπόν, η διαδικασία ακολουθείται και στις ηθικές αρετές. Κάθε αρετή για τους ίδιους λόγους και χρησιμοποιώντας τα ίδια μέσα γεννιέται και με την καλή εξάσκηση κατακτιέται, ενώ με την κακή εξάσκηση χάνεται. Συμπερασματικά, η ποιότητα της άσκησης καθορίζει και την ποιότητα της αποκτημένης επίκτητης ιδιότητας. Αντίστοιχα, για την απόκτηση των ηθικών αρετών δεν αρκεί μόνο η επανάληψη κάποιων ενεργειών, αλλά η επανάληψη των σωστών ενεργειών κατόπιν υπόδειξης από τον «δάσκαλο» σε κάθε περίπτωση. Μέσα στις πόλεις με τον ρόλο αυτόν επιφορτίζεται ο νομοθέτης.

B2.

Ο Αριστοτέλης στο παρόν χωρίο του ηθικού του έργου υποδεικνύει τη μεσότητα ως ενδεδειγμένο στόχο ακόμη και στις τέχνες. Για την έννοια αυτή μίλησε και σε προηγούμενο χωρίο του έργου του υποστηρίζοντας ότι πρέπει να χαρακτηρίζει τις ανθρώπινες πράξεις. Έτσι λοιπόν στο δοθέν απόσπασμα από το Β' βιβλίο την « Ηθικών Νικομαχείων» χρησιμοποιώντας έναν υποθετικό - παραγωγικό συλλογισμό προβαίνει σε μία σύγκριση της τέχνης, της φύσης και της αρετής για να καταλήξει στην ανώτερη όλων.

Πιο αναλυτικά, ο Σταγειρίτης με την πρώτη του υποθετική προκείμενη εξηγεί ότι κάθε τεχνική εργασία συνδέεται με σκοπό και πράξη (« οὕτω τὸ ἔργον ... ἄγουσα τὰ ἔργα»). Έτσι λοιπόν σύμφωνα με τα λεγόμενα του φιλοσόφου η τέχνη - επιστήμη λειτουργεί σωστά όταν επιδιώκει να δημιουργεί ολοκληρωμένα έργα, δηλαδή τέτοια που τηρούν την αρμονία, αποφεύγοντας την υπερβολή («προσθειῖναι») και την έλλειψη («ἀφελεῖν»), και εξισορροπούν τις αντιθέσεις δημιουργώντας ένα άρτιο αισθητικά αποτέλεσμα («ὄθεν εἰώθασιν ... ἐργάζονται»). Τα ἀπαρέμματα βρίσκονται σε ἀντιστοιχία (με ἀντίθετη σειρά) προς τους ὅρους ὑπερβολή και ἔλλειψις που ἀκολουθοῦν· οἱ δύο, πάλι, αὐτοὶ ὅροι ἀντιπαράτιθενται στον ὄρο μεσότης που ἀκολουθεῖ. Η έννοια άλλωστε του μέτρου ακόμη και στα έργα τέχνης αντικατοπτρίζει μια μακρά φιλοσοφική παράδοση επιδίωξης του μέσου σε όλα τα πράγματα (« εἰώθασιν» - «λέγομεν»). Η έννοια αὐτή ἔχει κεντρική, ὡς βλέπουμε, θέση στη φιλοσοφία του Αριστοτέλη. Προϋπάρχει στον Πλάτωνα, ο οποίος κάνει λόγο για το μέτριον και τη συμμετρία με παρόμοια σημασία.

Έπειτα στη δεύτερη υποθετική προκείμενη ο Μακεδόνας φιλόσοφος διατείνεται την ανωτερότητα της αρετής και της φύσης σε σχέση με την τέχνη « (εἰ) ἢ δ' ἀρετή ... ἢ φύσις») καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι προφανώς και αυτές έχουν ως στόχο τους το μέσον («τοῦ μέσου ἄν εἴη στοχαστική»). Αξιοσημείωτο είναι πως με τη χρήση της δυνητικής ευκτικής στο συμπέρασμα διαφαίνεται η διαλλακτικότητα του Αριστοτέλη. Έτσι λοιπόν από τα παραπάνω διαπιστώνεται μία σύγκριση των τριών εννοιών τέχνης, φύσης και αρετής.

Ειδικότερα, και οἱ τρεῖς ἔχουν τὴ δυνατότητα δημιουργίας κάποιας μορφής: ἡ τέχνη μορφοποιεῖ τὸ υλικό της, ἡ φύση δημιουργεῖ ἐπίσης μορφές, ἡ ἀρετὴ δίνει μορφή στην προσωπικότητα του ἀνθρώπου. Ο Αριστοτέλης συγκρίνει τις τρεῖς ἐννοιες μεταξύ τους. Η ἀρετὴ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν τέχνη, γιατί μορφοποιεῖ τὴν οὐσία του ἀνθρώπου. Έτσι, κατ' αυτόν, η φύση είναι ανώτερη από την τέχνη, γιατί κάθε φυσικό ον έχει τάση προς την τελειότητα. Από τη στιγμή δηλαδή που γεννιέται και αυξάνεται, οδηγείται, ανεξάρτητα από τη θέλησή του, στο «τέλος», στην τελειότερη μορφή του. Αντίθετα, τα έργα τέχνης είναι σταθερά και αμετάβλητα και δεν τείνουν πουθενά. Εξάλλου, ὡς διαπιστώνει και ο Ασπάσιος, ο σχολιαστής του Αριστοτέλη, («μιμεῖται γὰρ τέχνη τὴν φύσιν»), γι' αυτό και είναι κατώτερη αὐτής. Από την άλλη, η ἀρετὴ εἶναι ἀνώτερη και ἀπὸ τὴ φύση και ἀπὸ τὴν τέχνη, γιατί μορφοποιεῖ τὴν οὐσία του ἀνθρώπου και ἀποτελεῖ ὑψίστη ἐκφάνση τῆς μεσότητος.

Επομένως, η ανωτερότητα της αρετής έναντι των υπολοίπων διαφαίνεται ξεκάθαρα. Ο φιλόσοφος μάλιστα υπογραμμίζει ότι αναφέρεται στην ηθική και όχι στη διανοητική αρετή (« λέγω δὲ την ἠθικὴν »), λογική διαπίστωση καθώς Οι διανοητικές αρετές, όπως λ.χ. η σοφία, δεν είναι μεσότητες, γιατί αυτές είναι ασυμβίβαστες με τις έννοιες υπερβολή και έλλειψη. Η ηθική αρετή άλλωστε είναι αυτή που σχετίζεται με τις ανθρώπινες πράξεις και τα συναισθήματα, δηλαδή όπως διαβάζουμε σε άλλο έργο του Αριστοτέλη ό,τι ακολουθείται από ευχαρίστηση ή δυσαρέσκεια (« αὕτη γὰρ ... μέσον») και σε αυτά επιζητά κανείς τη μεσότητα και μάλιστα την υποκειμενική αποφεύγοντας την υπερβολή και την έλλειψη, διότι είναι κακίες.

B3.

A. ΛΑΘΟΣ

B. ΛΑΘΟΣ

Γ. ΛΑΘΟΣ

Δ.ΛΑΘΟΣ

E. ΣΩΣΤΟ

B4.

θέμα- νομοθέται

Συνήθεια- έθιζοντες

Ψυχοφθόρος- φθείρεται

Ανούσιος- έστιν

Ανεκτός- είχεν

Αβλεψία- σωζούσης

Ασωτία- βλέπουσα

Άρρητος- λέγομεν

Αφαίρεση- άφελείν

Βολίδα- ύπερβολής

B5.

Η δοθείσα ενότητα του φιλοσοφικού διαλόγου του Πλάτωνα «Πρωταγόρας» διαφοροποιείται σε αρκετά σημεία από τη μέχρι τώρα αφήγηση του σοφιστή. Ο Πρωταγόρας ως τώρα ανέπτυξε τα επιχειρήματά και τις σκέψεις του, επιθυμώντας να απαντήσει στο επιχείρημα του Σωκράτη, ότι δηλαδή η αρετή δεν διδάσκεται. Στη συνέχεια ο σοφιστής δηλώνει ότι θα ασχοληθεί με την ανασκευή της δεύτερης «απορίας» που εξέφρασε ο φιλόσοφος, ότι δηλαδή οι άριστοι άνδρες, δεν μπορούν να διδάξουν ή έστω να μεταγγίσουν στα παιδιά τους την πολιτική αρετή.

Πιο συγκεκριμένα, ο Πρωταγόρας ισχυρίζεται ότι θα εγκαταλείψει τη μέθοδο του μύθου, που χρησιμοποίησε ως τώρα, και θα χρησιμοποιήσει το λόγο, δηλαδή διάλεξη. Ο Πρωταγόρας χρησιμοποιώντας ένα εκτενές επιχείρημα, αναπτύσσει τη συλλογιστική του ενσωματώνοντας στο λόγο του χαρακτηριστικά της διάλεξης, για να αποδείξει ότι οι σπουδαίοι πολιτικοί άνδρες οπωσδήποτε ενδιαφέρονται να διδάξουν την πολιτική τέχνη στα παιδιά τους. Αρχικά, με μία ρητορική ερώτηση («υπάρχει ένα πράγμα... ή δεν υπάρχει») ο Πρωταγόρας ισχυρίζεται ότι για να υπάρξει και να διατηρείται η πόλη χρειάζεται οι άνθρωποι να συνδέονται με ένα συνεκτικό στοιχείο. Αυτό το ένα δεν μπορεί να είναι κάποια ειδική τέχνη («δεν είναι ούτε η οικοδομική... κεραμική») αλλά κάτι που το έχουν όλοι. Αυτό είναι η αρετή και τα μέρη της, δηλαδή η δικαιοσύνη, η σωφροσύνη και η οσιότητα («αλλά δικαιοσύνη... όσιον»), ονομάζοντας τα με μία φράση «άνδρος άρετή». Με μία συλλογιστική πορεία από το γενικό στο μερικό ο Πρωταγόρας υποστηρίζει λοιπόν ότι, αφού η πολιτική αρετή είναι μία και ενιαία, «άριστος» άνδρας είναι αυτός που συνδυάζει και τα τρία μέρη της ως γνώρισμά του.

Ακόμη, ισχυρίζεται ότι η διαπαιδαγώγηση που λαμβάνει ο πολίτης αποβλέπει στο να του εμφυσήσει την αρετή, ώστε να ενεργεί κατά τρόπο συμβατό με τον τρόπο ύπαρξης της πόλης. Αν όμως αυτή αποτυγχάνει και αυτός δεν συμμορφώνεται στις αρχές της αρετής, τότε επιβάλλονται ποινές, τιμωρίες, ώστε να εθιστεί έστω και με αυτό τον τρόπο, στον ενιαίο χαρακτήρα της πολιτικής αρετής («εάν υπάρχει... να βελτιωθεί»). Αυτοί λοιπόν, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Πρωταγόρα, πρέπει να εκδιώκονται από την πόλη ή ακόμα και να θανατώνονται («και σε περίπτωση... και μετά την τιμωρία»). Στο συμπέρασμα του ο Αβδηρίτης θεωρεί αδιανόητο ότι οι σημαντικοί πολιτικοί άνδρες έχουν διδάξει στα παιδιά τους το λιγότερο σημαντικό, δηλαδή τα γνωστικά αντικείμενα της εποχής, των οποίων η άγνοια δεν επέφερε σοβαρές συνέπειες, ενώ το πιο σημαντικό, την πολιτική αρετή, που όποιος δεν την έχει υφίσταται μέχρι και θάνατο να μην τη διδάσκουν.

Οι απόψεις του Αριστοτέλη αποκλίνουν από τη σωκρατική διδασκαλία πως η αρετή είναι γνώση. Κατά τον Πλάτωνα, για να γίνει κανείς ενάρετος, είναι αρκετή η γνώση της ωφέλειας που προσφέρει η αρετή και της βλάβης που προξενεί η κακία, καθώς, όπως δίδασκε, κανένας δεν είναι κακός με τη θέλησή του («ουδείς ἐκὼν κακός»). Αντίθετα, ο Αριστοτέλης υπογραμμίζει ότι η απόκτηση της αρετής απαιτεί αγώνα και συστηματική και επαναλαμβανόμενη άσκηση, ώστε το άτομο να εθιστεί στην καλλιέργειά της. Χαρακτηριστικά γράφει ο φιλόσοφος από τα Στάγειρα ότι η αρετή είναι μία ἕξις (ψυχική συνήθεια) που επιλέγεται ελεύθερα από τον εκάστοτε άνθρωπο, βρίσκεται στο μέσον το οποίο ορίζεται σε σχέση με εμάς και τους άλλους η σε σχέση με εμάς και τα πράγματα. Η λογική του κάθε ανθρώπου είναι εκείνη που το καθορίζει. Ο κάθε άνθρωπος από τη φύση του έχει προαίρεση προς το καλό, στο οποίο οδηγείται δια μέσου της μεσότητας των επιλογών του και της ζωής του.

Ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι μπορεί όλοι να έχουν «προαίρεση» προς το καλό, αλλά οι πράξεις του ανθρώπου είναι εκείνες που καθορίζουν εν τέλει ποιός πραγματικά είναι ενάρετος, αφού οι ηθικές αρχές του αποτελούν τον μούσουλα για την πραγμάτωση της αρετής στη ζωή του. Το να είναι κανείς ηθικός έχει άμεσες επιπτώσεις στο κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο διαβιεί. Τελικά, προσπαθεί να αποκτήσει κανείς την ηθική αρετή για χάρη των άλλων, οι οποίοι αυτοί θα καρπωθούν τους καρπούς των ενεργειών που έχουν ως βάση την αρετή.

Απαντήσεις στο Αδίδακτο Κείμενο

Γ.1. Μετάφραση

Εάν όμως κάποιος με ρωτήσει: αλήθεια και, αν κάποιος βλάπτει την πόλη, ισχυρίζεσαι ότι πρέπει να κάνουμε ειρήνη μαζί του; Δεν θα το έλεγα· αλλά προπάντων υποστηρίζω ότι τάχα πολύ γρηγορότερα θα τιμωρούσαμε αυτούς, αν δεν προκαλούσαμε καμιά αδικία· γιατί δεν θα μπορούσαν να έχουν κανέναν σύμμαχο.

Γ.2. Στο παρατιθέμενο απόσπασμα από το έργο «Πόρου» του Ξενοφώντα γίνεται μια προσπάθεια σύνδεσης της οικονομικής ευρωστίας της Αθήνας με τα αγαθά της ειρήνης. Πιο συγκεκριμένα, ο ιστοριογράφος κάνει λόγο για τα πλεονεκτήματα της ειρήνης, τονίζοντας πως μπορεί κάποιος να εξετάσει την ειρήνη που έγινε στο παρελθόν στη θάλασσα και να παρατηρήσει ότι τα έσοδα αυξήθηκαν (*«ἐπεὶ δὲ εἰρήνη κατὰ θάλατταν γεγένηται, ἠύξημένας τε τὰς προσόδους»*) και επιπλέον βρίσκονταν στη διάθεση των πολιτών για να τα αξιοποιήσουν, όπως επιθυμούσαν (*«καὶ ταύταις ἐξὸν τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὃ τι βούλονται»*). Αντιδιαστέλλοντας τα πλεονεκτήματα της ειρήνης με τα μειονεκτήματα του πολέμου, αναφέρει αρχικά πως και στο παρελθόν χρήματα, τα οποία είχαν εισρεύσει στην πόλη σε καιρό ειρήνης, κατασπαταλήθηκαν όταν αυτή περιήλθε σε κατάσταση πολέμου (*«ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα ... πάντα ταῦτα καταδαπανηθέντα»*). Στη δεδομένη χρονική στιγμή, η πόλη κατασπατάλησε σε ποικίλα έξοδα χρήματα που είχαν συγκεντρωθεί το προηγούμενο διάστημα (*«καὶ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ ... εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας»*). Τελικά, είναι προφανές πως η ειρήνη είναι πιο επικερδής οικονομικά για την πόλη συγκριτικά με τον πόλεμο.

Γ3 α. ἐκλιπούσας: ἐξέλειπες

εἰσελθούσας: εἰσείης / εἰσήεισθα

καταδαπανηθείσας: κατεδαπανῶ

β. μάλλον

θετικός: μάλα, υπερθετικός: μάλιστα

θᾶττον

θετικός: ταχέως, υπερθετικός: τάχιστα

γ. τις: τισί

προσόδους: αἱ πρόσοδοι

πολίταις: (ῶ) πολῖται

Γ.4. α. ἡ εἰρήνην: εἶναι β' ὄρος σύγκρισης που εκφέρεται με **ἢ και ομοιόπτωτα** προς τον α' ὄρο «πόλεμον» στο επίθετο συγκριτικού βαθμού **κερδαλεώτερον/ εἰρήνην:** υποκείμενο στο απαρέμφατο **εἶναι**, ετεροπροσωπία

ταῦτα: υποκείμενο στο ρήμα **ἂν κριθεῖη**, αττική σύνταξη

προσόδων: γενική διαιρετική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός στο **πολλάς**

ἄγειν: υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα **χρή** και τελικό απαρέμφατο, ετεροπροσωπία

β. ἀνενεχθέντα: η μετοχή εἶναι κατηγορηματική συνημμένη στο αντικείμενο **χρήματα** του ρήματος γιατί εξαρτάται από το ρήμα **εὐρήσει**

γ. «ἀλλὰ μάλλον ... ὑπάρχομεν ἀδικοῦντες»

Κατά τη μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ το απόσπασμα γίνεται:

πολύ θᾶττον ἂν τιμωροῖμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα ὑπάρχομεν ἀδικοῦντες (αφαιρείται η εξάρτηση λέγω και ο σύνδεσμος εισαγωγής ὅτι)

Κατά τη μετατροπή στο αντίθετο του πραγματικού γίνεται:

ἂν ἐτιμωροῦμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα ὑπάρχομεν...